

LA TRANSVERSALITZACIÓ DE GÈNERE EN LES POLITÍQUES PÚBLIQUES: ELS INFORMES D'IMPACTE DE GÈNERE.

EL DIFERENT POSICIONAMENT DE LA DONA I L'HOME EN LA SOCIETAT

1. Les dones cobren de mitjana un **28% menys de salari** per la mateixa feina que els homes, segons dades de Catalunya.

En l'observatori de l'any 2004 realitzat pel CRES-IEA (Centre de Recerca i Estudis Sociològics i Institut d'Estudis Andorrà), sobre Diferències de Gènere: el 82% de la població consideren que la situació de la dona és pitjor que la de l'home en relació als salaris, i només l'11% la considera igual.

2. Les dones ocupen els **llocs de treballs més precaris**.

De l'Estudi Nacional de Salut (ENSA) de l'any 2002, podem extreure que segregant l'activitat laboral, el 21.5% del personal no qualificat són dones, i només el 6.2% són homes.

3. Les dones **dediquen 2 o 3 vegades més de temps a les obligacions familiars**, en detriment de la seva promoció laboral i de vegades de la seva salut, segons es desprèn de les dades de l'ENSA 2002 i l' Observatori CRES-IEA 2004-05.

4. **El 70% dels pobres del món son dones**. Per una tradició patriarcal, els recursos en la seva majoria continuen a mans dels homes.

5. **El 75% de les persones analfabetes del món són dones**, per una dificultat d'accés en general de la dona a la cultura.

6. La **participació política de la dona** al món es del 15.7%. (A Andorra la proporció de dones al Consell General és del 28.6%).

7. Les dones tenen **més dificultat d'accés a càrrecs de responsabilitat** amb poder decissori, encara que tinguin la mateixa preparació que els homes. Només el 2.5 % dels càrrecs directius de les empreses del IBEX 35 a Espanya són dones.

LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS ENTRE GÈNERES

El Principi d'**igualtat d'Oportunitats** en general, és un dels pilars bàsics de les societats democràtiques modernes.

Una autèntica democràcia s'ha de regir per **valors com la igualtat i la universalitat** en l'aplicació de les seves normes, que reconeixin, integren i **respectin la diversitat** i la pluralitat que constitueix la ciutadania en el seu conjunt.

Però el principi d'igualtat obliga a tenir en compte **les diferències** que caracteritzen cada grup d'éssers humans respecte dels altres, sobre tot dels més desfavorits, amb l'objectiu final de dotar-los d'**oportunitats iguals**.

A nivell de la **Comunitat Europea, el Tractat d'Amsterdam** proclama el foment de la **igualtat entre homes i dones** com una tasca fonamental de la Comunitat en els seus objectius, estratègies i accions, preveient la introducció de la **perspectiva de gènere en el conjunt de les seves polítiques** per eliminar les desigualtats existents.

El principi d'igualtat de gèneres ha sofert una important evolució, doncs en un primer temps, aquest principi es configurava com a **igualtat formal a la llei**. Posteriorment s'ha vist que malgrat que aquesta igualtat jurídica va comportar un avenç molt important per les dones, s'ha mostrat **insuficient al no incidir en un diferent posicionament social**, pel que aquesta desigualtat es perpetua per una tradició i cultura que relega **la dona a una posició amb menys oportunitats reals**.

Actualment estem en un **moment de transició** i de canvis, entre una estructura social basada en la família patriarcal amb clar domini i privilegis socials de l'home, i una posició secundària de la dona com a ésser depenent amb una funció primordial de cura de la família ; i una altra estructura familiar més igualitària.

Producte d'aquesta **història** és pel que podem constatar encara ara un **diferent posicionament** de la dona en la societat.

Amb l'arribada de la **democràcia participativa**, queda deslegitimada la desigualtat de poders i el posicionament social de la dona comença a canviar, passant a ésser cada vegada més un **membre que exerceix de ple el seu dret participatiu** en la societat.

ELS ROLS I ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE

Els rols i els estereotips de gènere representen la creença que la societat manté i transmet sobre com són i com s'han de comportar homes i dones, i què poden o són capaços de fer les unes i els altres.

Són els pilars de la sociabilització de gènere consistents en un aprenentatge a través del qual **cada sexe integra un model**, a partir de les normes, funcions, expectatives, i espais socials que se'ls assigna com a propis.

Aquest procés de **sociabilització de la societat patriarcal** crea desigualtat de rols i de poders, promovent que la dona tingui com a objectiu principal de la seva vida la formació i cura d'una família, i en canvi que l'home centri tots els seus esforços a assolir una bona posició laboral i social.

Els rols i estereotips de gènere **són barreres** que dificulten la **igualtat d'oportunitats** entre homes i dones, situació ideal en la qual tots els éssers humans són lliures i tenen les mateixes oportunitats per desenvolupar les seves capacitats personals i prendre decisions, sense limitacions imposades per aquests rols tradicionals.

La igualtat de gèneres implica una **igualtaria visualització, poder i participació** d'ambdós sexes en les esferes de la vida pública i privada de la societat.

La igualtat d'oportunitats entre gèneres és una qüestió **de justícia social**, i una reivindicació dels drets humans.

Aconseguir-la augmentaria **la qualitat de la nostra democràcia**, i al mateix temps és una **aposta estratègica de desenvolupament** econòmic, ja que no podem despreciar el potencial i les capacitats de la meitat de la població.

Per tant, essent un tema de justícia social, ha d'ésser un repte i un projecte per totes les societats democràtiques, **i de tota la ciutadania en general**, no solament de les dones.

Un repte, la plena integració de les dones a la societat actual, que hem de fer des d'una identitat construïda sobre la consciència **de pertinença al sexe femení**, en el reconeixement i el respecte a la diversitat, i a la igualtat d'oportunitats des de la diferència.

ELS INFORMES D'IMPACTE DE GÈNERE.

Les **diferències de poder** entre home i dona conseqüència de la seva diferent sociabilització i rol social, s'han de tenir en compte quan s'analitzen les decisions **polítiques**, a la fi que els resultats no produeixin un **efecte desigual entre gèneres**.

D'aquesta manera ens assegurem que abans de posar en marxa qualsevol acció política, **es beneficiïn del projecte els dos gèneres per igual** i no el que parteix d'una posició social més avantatjosa, el que augmentaria les desigualtats preexistents.

Aquesta anàlisi és la que s'anomena **avaluació de l'impacte segons el gènere o informe d'impacte de gènere** i representa una avaluació prospectiva de les normes, que millorarà la qualitat, l'equitat i l'eficàcia de les accions polítiques.

Si volem que tinguin les mateixes oportunitats els homes i les dones per beneficiar-se de la mesura, probablement el projecte necessitarà de **mesures d'ajustament** per neutralitzar els seus efectes discriminatoris o **conseqüències negatives** no intencionades ni desitjades. Aquestes seran **les mesures d'acció positiva**, que veurem que poden ser de diferent tipus, depenent si volem ser més o menys intervencionistes en els resultats.

La inclusió de la variable sexe en les estadístiques oficials, i les **anàlisis i els estudis amb indicadors de gènere** per conèixer amb detall la realitat de les dones, seran les bases per **elaborar els informes d'impacte de gènere** i prendre decisions polítiques més justes i equilibrades.

La formació i sensibilització de tots els actors implicats, sobretot les persones amb capacitat de decisió involucrades en els processos polítics, són fonamentals per aprendre a detectar els problemes de gènere i a desenvolupar estratègies que els tinguin en compte, per augmentar la igualtat d'oportunitats.

Hem de dir que una anàlisi detinguda d'un projecte o acció, pot revelar que **polítiques que semblen no sexistes o neutres**, poden afectar de manera diferent als homes i les dones, per les diferències substancials que hi ha en les seves vides i els rols socials diferents que desenvolupen, i poden, com ja hem dit, **reforçar desigualtats** existents.

Per exemple si abaratim i **augmentem la qualitat del transport públic**, encara que aparentment podria semblar una mesura neutra, en fer una anàlisi més acurada, ens adonarem que en general les dones tenen menys accés a disposar d'un cotxe propi, i per tant utilitzen més el transport públic, pel que seran més beneficiades per la mesura. Aquesta acció augmentaria les possibilitats de mobilitat de les dones, i per tant la seva accessibilitat al treball,

pel que podríem dir que seria una mesura **amb impacte de gènere positiu**, perquè ens apropiaria a la igualtat.

Els encarregats o encarregades de planificar **projectes d'intervenció social**, saben que han d'estructurar el procés fent una anàlisi de la política pública que es vol instaurar. Primer cal conèixer la situació de la que es parteix, saber a la situació a què es vol arribar, i analitzar i estudiar què cal fer, com i quan per arribar-hi. Posteriorment a la seva implantació es faran les avaluacions.

Si es vol fer l'**estudi des de la perspectiva de gènere**, o sigui preveient com afectarà la política pública que hem decidit posar en marxa, en els homes i en les dones per separat, a més ens hem de posar les preguntes següents separades per gènere:

qui fa què?

qui té accés a què?

qui té el control sobre què?

quines diferències hi ha i per què?

quins són els factors clau que influeixen sobre l'impacte de gènere?.

Són els anomenats **indicadors de gènere**, instruments que permeten mesurar i comprendre la situació de les dones en les relacions de gènere.

Ens permeten **conèixer els factors que provoquen la desigualtat**, prendre'n consciència, i actuar sobre aquests factors per modificar-los.

LA TRANSVERSALITZACIÓ DE GÈNERE

Les polítiques d'igualtat d'oportunitats es desenvolupen actualment incloent-hi dos elements clau:

1. **El meanstreaming o transversalització de gènere** com a estratègia, amb els informes d'impacte de gènere .
2. **Les mesures d'acció positives com a eines** correctores per augmentar la igualtat i compensar les discriminacions ja existents.

La transversalització de gènere va quedar definida pel grup d'experts i expertes que formaven la Plataforma d'Acció en la IV Conferència Mundial sobre la Dona de l'ONU, que va tenir lloc a Beijing a l'any 1995, on es va convidar els governs i la resta dels agents dels països membres, a **integrar la perspectiva de gènere a totes les seves polítiques** i programes, per analitzar les conseqüències per a les dones i els homes, abans de prendre decisions. Posteriorment al febrer del 1996, la **Comissió Europea**, va aprovar una comunicació sobre la transversalització , com a primer pas cap a la realització del compromís de la Unió Europea d'integrar la **perspectives de gènere** en totes les **polítiques comunitàries**.

La definició actual de transversalització segons el Consell d'Europa és:

“ **la reorganització, la millora, el desenvolupament i l'avaluació dels processos polítics, abans de la seva aprovació** o posada en marxa, incorporant una **perspectiva des de la igualtat de gènere**, a tots els nivells i en totes les etapes, pels actors encarregats d'elaborar les mesures polítiques”.

O sigui es tracta d'analitzar i **avaluar el diferent impacte en gènere**, que tindrà qualsevol acció , procés o pla polític, en tots els seus nivells, etapes i fases **prèviament a la presa de decisions**, per conèixer a priori com repercutirà l'acció en els homes i en les dones, i si s'escau , **introduir les mesures correctores** a la fi de d'apropar-nos al màxim a l'**equitat en gènere**.

La transversalització comporta tenir en compte la perspectiva de les dones en qualsevol anàlisi, com a realitat diferent de la de l'home, i això implica refer conceptes, formes de pensar el món, pensar des d'un altre paradigma que consideri sistemàticament les **diferències entre les condicions**, les situacions i **les necessitats respectives** de les dones i dels homes.

Una menció especial vull fer en l'aplicació de la transversalitat en l'elaboració dels **Pressupostos generals de l'Estat**, doncs és a través d'ells que es configura el model de desenvolupament socioeconòmic, es redistribueixen els recursos i es donen prioritats a segons quins objectius polítics.

És per tant important que els pressupostos reflecteixin les **diferents perspectives, necessitats i prioritats** d'homes i dones d'una manera igualitària.

Finlàndia ha proposat crear "línies guia" per l'aplicació de la transversalitat en els **pressupostos de l'Estat**.

Suïssa forma el primer **Govern paritari el 1994**, i el mateix any es comença a utilitzar la **transversalització de gènere** en les polítiques públiques.

A **Catalunya** com a exemple més proper, s'està aplicant ja en aquest moment la **transversalització de gènere en totes les polítiques** públiques i en l'elaboració dels **pressupostos generals**.

EINES PER AFAVORIR LA IGUALTAT

Les **polítiques d'igualtat de gènere** són accions específiques amb l'objectiu de disminuir les desigualtats i **corregir les discriminacions** ja existents en la societat. Van dirigides específicament al sexe discriminat i són polítiques complementàries amb la transversalització de gènere.

Les mesures d'acció positiva són mesures temporals que afavoreixen al col·lectiu discriminat.

La finalitat és **garantir l'accés als recursos en igualtat** de condicions. Serveixen per disminuir barreres, però no garanteixen resultats, excepte la modalitat de discriminació positiva.

Hi ha de **diversos tipus**, i s'escollirà un o l'altre en funció de la intervenció que volguem tenir en cada cas.

Exemple de mesures d'acció positiva, són mesures d'**accions formatives** a dones per compensar diferents nivells de coneixement, **mesures de conscienciació** o sensibilització que pretenen crear un estat d'opinió favorable a la igualtat en un cert àmbit, mesures **d'impuls o de promoció** que eliminen prejudicis en els sistemes de selecció aparentment neutres però que minven les possibilitats del col·lectiu tradicionalment més marginat, **d'incentivació...**

Les mesures **de discriminacions positives** són una modalitat d'acció positiva que actua sobre el punt d'arribada i garanteix els resultats perseguits.

La finalitat entre gèneres és igualar la posició i la situació social d'homes i dones.

Exemple són **mesures de desempat**, que adjudiquen el bé escàs a la persona del col·lectiu discriminat sempre que el seu nivell de qualificació sigui igual que a les altres persones que aspiren a aquell bé, **mesures de discriminació inversa** en sentit estricte, que dóna preferència al membre del col·lectiu infrarepresentat malgrat que la qualificació sigui inferior, i **les quotes i objectius numèrics** que fixen la proporció de persones beneficiades, i si cal utilitzen les mesures de discriminació inversa.

Hi ha les **quotes flexibles**, que permeten valorar de manera individualitzada cada cas, i **les rígides**, en les que l'avantatge es concedeix de forma automàtica al membre del col·lectiu marginat, pel fet d'assolir el bé escàs. Evidentment aquestes **mesures es poden combinar**, de manera que en les quotes es fixi un termini, i mentrestant s'apliquin mesures formatives, a la fi d'aplicar mesures de desempat en comptes de discriminació inversa.

INFORMES D'IMPACTE DE GÈNERE A CATALUNYA

Els **informes d'impacte de gènere** representen una **avaluació prospectiva de les normes** no vinculant.

Són un **estudi i anàlisi** que es promou per verificar que en el moment de planificar les mesures que conté la disposició, s'ha tingut en compte **l'impacte que tindrà en els homes i en les dones**, advertint de les conseqüències desitjades i no desitjades, i proposant si s'escau la modificació.

Són un mecanisme en recerca de **la igualtat real i de resultats**. En resum és una millora de qualitat de la producció normativa.

Els podem estructurar en dues parts:

1. Revisió del llenguatge emprat per la proposta
2. Revisió de la part dispositiva de la proposta.

1. **El llenguatge** té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones, i és l'element que més **influeix en la formació del pensament** de la societat.

És l'instrument a través del qual tots els éssers humans codifiquem i transmetem els pensaments i la comunicació, i els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones.

2. En la revisió de la part dispositiva de la proposta cal disposar prèviament de dades descriptives de les situacions d'homes i dones en relació amb l'àmbit regulat, o sigui, dades **estadístiques desglosades per sexe**.

Després cal dur a terme **un peritatge social** que permeti fonamentar les decisions des de l'informe de gènere utilitzant **els indicadors de gènere** i explorant diferents aspectes: familiars, laborals, econòmics, educacionals o de formació, de salut, l'habitatge, socioculturals, d'accés als recursos; i tenir en compte els rols tradicionals i les normes anteriors sobre aquest àmbit, per si estan influïent en la realitat actual.

Posteriorment es comprova la **pertinença en relació amb el gènere**, o sigui la comprovació de l'abast de les mesures que es volen adoptar tenint en compte de quina forma actuen respecte dels homes i les dones, i si són adequades per assolir la igualtat.

La fase final és la d'**adaptació i perfeccionament** de la norma, de manera que doni resposta a les necessitats dels homes i de les dones, i no produeixi efectes negatius per la igualtat, utilitzant les mesures d'acció positiva.

PRECONDICIONS QUE ES REQUEREIXEN PER APLICAR LA TRANSVERSALITZACIÓ DE GÈNERE

Després de l'estudi fet per la Comunitat Europea en quatre països membres en els que s'havia començat a aplicar la transversalització en les seves polítiques, es va concloure que eren imprescindibles unes condicions prèvies per la seva implantació.

1. **Voluntat política** i compromís amb el valor de la igualtat.
2. La inclusió i **participació de les dones** en els processos de decisió, per tenir en compte les seves necessitats i prioritats.
3. **Formació en els principis bàsics** de l'enfocament de gènere dels polítics i persones amb poder decisorí.
4. **Dades, estudis i estadístiques disgregades per sexe.**
5. **Polítiques específiques d'igualtat de gènere**, per disminuir les discriminacions.

RECURSOS PER APLICAR LA TRANSVERSALITZACIÓ DE GÈNERE

En el mateix estudi s'identifiquen una sèrie de recursos necessaris per implantar la transversalització, que són :

1. **Informes d'impacte de gènere**, que ens donin un coneixement de la realitat social d'homes i dones i de l'impacte que tindrà una determinada norma o acció política en els dos gèneres.
2. **Formació en mètodes, tècniques i eines** per integrar la dimensió de gènere en les polítiques públiques .
3. **Recursos tècnics i pressupostaris** necessaris i diferenciats de les partides destinades a mesures d'igualtat integrades a les polítiques generals.

PROPOSTA

Voluntat política i compromís amb el valor de la igualtat entre gèneres:

que el Partit Socialdemòcrata mitjançant els seu òrgans directiu i executiu, es comprometi a aplicar ***la transversalització de gènere en totes les seves estratègies i accions polítiques***, i en general a afavorir la ***igualtat de gèneres***.

ACCIONS CONCRETES

1. Començar a recopilar ***dades fiables per sexe*** en els estaments en què participa o governa el Partit Socialdemòcrata.
2. Encarregar o promoure l'elaboració d'***estadístiques i estudis socials disgregats per sexe*** per detectar les discriminacions i desigualtats, i com a base dels informes d'impacte de gènere.
3. Elaborar estratègies i ***polítiques d'igualtat*** a partir dels resultats anteriors.
4. ***Formar els càrrecs polítics*** en el principi de la igualtat de gèneres.
5. Vetllar per ***l'aplicació de la transversalització de gènere*** un cop implantades les mesures anteriors, mitjançant els informes d'impacte de gènere.